

Univerzita Komenského udelila profesorovi Eugene Braunwaldovi čestný doktorát

Dňa 4. mája 2004 sa zišlo slávnostné zasadnutie vedeckých rád Univerzity Komenského, aby udelilo čestný doktorát profesorovi Eugene Braunwaldovi, M. D. (**obrázok 1**). Slávnostnú reč predniesla jeho magnificencia Doc. PhDr. František Gahér, CSc., rektor Univerzity Komenského (**obrázok 2**). Uvítal tohto najuznávanejšieho svetového kardiológa 20. storočia a ocenil, že Prof. Braunwald prijal pozvanie a že v súlade s dávnymi akademickými tradíciami prijme čestný titul doctor honoris causa najstaršej a najväčšej slovenskej vysokej školy. Prinášame niekoľko myšlienok z jeho prejavu.

„V tomto roku si naša alma mater pripomína 85. výročie svojho vzniku a som rád, že lesk tomuto jubileu dodáva aj dnešné naše slávnostné zhromaždenie, konané na počesť nášho vzácného hosťa – Prof. Braunwalda.

Do dejín modernej medicíny sa Prof. Braunwald zapísal predovšetkým svojím revolučným objavom, že infarkt myokardu je dynamicky sa rozvíjajúce ochorenie a za určitých okolností možno postihnúť časť myokardu zachrániť. Jeho zistenie, že liečebná intervencia môže redukovať poškodenie srdcového svalu, otvorilo dvere súčasným trendom liečby akútneho infarktu myokardu. Prof. Braunwald odhalil princípy funkcie myokardu počas a po infarkte myokardu, do klinickej praxe zaviedol terapeutické možnosti prevencie ďalšieho poškodenia myokardu a v tej spojitosti úmrtia pacienta. Je autorom a spoluautorom mnohých experimentov a klinických skúšok zameraných na redukciiu myokardiálneho poškodenia po srdcovom infarkte. Prudký pokles mortality a morbidity v dôsledku akútneho infarktu myokardu za posledných niekoľko desiatok rokov možno pripísať práve jeho objavom. Jeho vedecké dielo dramaticky zlepšilo šance na prežitie a kvalitu života obetí tejto choroby.

Prof. Braunwald nie je iba vedcom a učiteľom, je aj zručným praktikom s pozoruhodnými diagnostickými schopnosťami. Ako osobnosť, v ktorej sa integruje excelentný vedecký potenciál s praktickou medicí-

nou, je vzorom pedagóga i lekára pre ďalšie generácie. Pedagogické, vedecké i lekárske aktivity pána profesora nepoznajú geografické hranice. Prostredníctvom medicíny integruje spoluprácu mnohých univerzít na celom svete, osobitne sa zaujíma o rozvoj lekárskeho vied v stredoeurópskom regióne, odkiaľ sám pochádza.

Nové medicínske poznatky, ktoré prinieslo vedecké dielo Prof. Braunwalda, výrazne ovplyvnili kardiologickú liečbu i v Slovenskej republike. Preto návrh na udelenie čestného doktorátu, ktorý podala Lekárska fakulta UK, s nadšením podporila celá slovenská kardiologická obec. Iba pre zaujímavosť dodávam, že Prof. Braunwald sa o chvíľu stane jubilejným, v poradí stým nositeľom čestného titulu doctor honoris causa Univerzity Komenského v jej 85-ročnej histórii.

História medicíny druhej polovice minulého storočia bola epochou ohromujúcich ľudských úspechov. Objavy nových liekov, príčin chorôb, operačných techník či prístrojov vyvolávali nadšenie a stimulovali vedcov k veľkým výkonom. Sám Prof. Braunwald v jednom rozhovore pre American Journal of Cardiology v roku 1998 konštatoval, že toto veľmi vzrušujúce obdobie bolo aj preňho výzvou pokúsiť sa pozitívne ovplyvniť históriu medicíny a biomedicínskej vedy. A to, že mohol túto šancu využiť, považuje za privilégium, ktoré mu život poskytol.

Pred niekoľkými mesiacmi sa Slovenská republika stala členom Európskej únie. Spojili sme našu budúcnosť s európskym demokratickým spoločenstvom. Ako jeho rovnoprávny člen máme šancu spolurozhodovať o rozvoji celého kontinentu. I keď z nás zatiaľ ešte nevyprchala eufória, ktorú tento krok vyvolal, postupne ju nahrádzajú racionálne úvahy, ako môže Slovensko reálne uspieť a prispieť k rozvoju multikultúrneho prostredia Európy. Pred osobitnú výzvu sú postavené vysoké školy i oblasť vedy, ktorých kvalita bude patriť k rozhodujúcim faktorom pri dosahovaní prosperity a konkurencie schopnosti európskych krajín. Som presvedčený, že to budú aj absolventi našich lekárskeho fakúlt a výsledky medicínskeho výskumu, ktoré budú získavať čoraz väčšie uznanie v Európe i vo svete. Svoj podiel na tom bude mať aj profesor Braunwald, ktorého vedecké poznatky máme šancu úspešne uplatňovať tak pri výchove mladej lekárskej generácie, ako aj v medicínskej praxi.

Univerzita Komenského v Bratislave udeľuje titul doctor honoris causa domácim alebo zahraničným osobnostiam, ktoré svojím životným dielom prispievajú k šíreniu myšlienok humanizmu, demokracie a porozumenia

Obrázok 1 Profesor Eugene Braunwald v aule Univerzity Komenského pri udelení čestného titulu doctor honoris causa

Obrázok 2 Slávnostná reč jeho magnificencie Doc. PhDr. Františka Gahéra, CSc., rektora Univerzity Komenského

medzi národmi, ktoré v oblasti vedy a vzdelávania získali medzinárodný ohlas a ktoré prispeli aj k rozvoju vedy a vzdelávania na Univerzite Komenského. Pán profesor Eugene Braunwald svojim životným dielom bezpochyby spĺňa tieto kritériá, a preto bude pre Univerzitu Komenského ctou prijívať ho za člena svojej akademickej obce.“

Poďakovanie profesora Braunwalda za udelenie čestného doktorátu

Po odovzdaní inšigní doktora *honoris causa* nasledoval prejav profesora Braunwalda. Poďakoval sa univerzitným hodnostárom a akademickým autoritám a uviedol, že je preňho mimoriadnou ctou prijívať čestný titul *doctor honoris causa*. S veľkou radosťou sa pripája k absolventom tejto významnej univerzity. Ďakovnú reč uvádzame v plnom znení so súhlasom profesora Braunwalda.

„Všetci si uvedomujeme, že na celom svete je súčasné obdobie v politickom a ekonomickom zmysle veľmi ťažké. V súčasnosti sa, žiaľ, vedie množstvo diskusií, dokonca vojen, ktoré ľudí rozdeľujú. Nič však ľudí nespája viac než spoločný nepriateľ. Som presvedčený, že v skutočnosti existuje jeden škodca, ktorý je spoločný pre ľudí v celom rozvíjajúcom sa i rozvinutom svete. Tento nepriateľ sa nazýva kardiovaskulárne ochorenia. Epidemiológovia uvádzajú, že do roku 2020 sa kardiovaskulárne ochorenia stanú vzhľadom na počet globálne najvýznamnejšou príčinou smrti. To znamená, že za nasledujúcich 15 rokov, po prvý raz odvtedy, ako sa pred azda 200 000 rokmi na tejto planéte objavilo ľudstvo, kardiovaskulárne choroby zahubia viac životov než akékoľvek iné ochorenia. V Spojených štátoch amerických v súčasnosti choroby srdca a ciev zapríčinia viac úmrtí než rakovina spolu s ďalšími štyrmi najčastejšími príčinami smrti.

Našťastie máme možnosť vytvoriť stratégiu, ktorá môže viesť k víťazstvu nad touto strašnou hrozbou pre ľudstvo. Mám na mysli prevenciu atero-

sklerózy. Všetci samozrejme vieme, že základným kameňom je zmena životného štýlu s dôrazom na ukončenie fajčenia, znižovanie hmotnosti, rázna liečba hypertenzie a dyslipidémie. Napriek tomu však „univerzálny rozmer“ nemusí byť vhodný pre každého, či v terapii alebo prevencii. Rovnako, ako musí byť individualizovaná liečba, treba individualizovať aj prevenciu. Na prevenciu potrebujeme viac než recepty z kuchárskej knihy.

Pokračujúca revolúcia v genetike nám poskytuje prístup k tomu, čo ja rád nazývam „inteligentná prevencia“. Vyriešenie projektu genómu človeka nám už pomáha pri identifikácii osôb, ktoré sú neobyčajne náchylné na rôzne formy hypertenzie, dyslipidémie, diabetu alebo náhlej cievnej mozgovej príhody. Viem si predstaviť deň, keď na základe vyšetrenia genómu novonarodeného dieťaťa bude možné predpovedať následný rozvoj hypertenzie senzitivity na chlorid sodný alebo inzulínrezistentného diabetu. Už teraz sme schopní identifikovať osoby, u ktorých sú pri hypertenzii osobitne účinné diuretiká, a tie osoby, u ktorých prínos nemajú. Genetické metódy môžeme využiť na identifikáciu osôb náchylných na rozvoj kongestívneho srdcového zlyhania, ktoré mimoriadne priaznivo reaguje na betablokátory. Zistili sa genetické rozdiely v estrogénových receptoch, ktorými sa vyznačujú ženy s výrazným zvýšením hladiny HDL cholesterolu pri substitučnej hormonálnej liečbe. Kým hormonálna substitučná terapia môže byť u väčšiny žien zbytočná, dokonca až škodlivá, môžeme identifikovať asi 15 % žien, ktorým prinesie podstatný úžitok.

Myslím teda, že prevencia na podklade genetických informácií, ktorú nazývam „inteligentnou prevenciou“, sa môže v tejto vojne proti kardiovaskulárnym chorobám stať mocnou zbraňou. Som presvedčený, že v tomto čase značnej neistoty je pre ľudí na celom svete osobitne dôležité zjednotiť sa v záujme spoločnej veci. Napriek obrovským geografickým, politickým a náboženským rozdielom sa môžu všetci ľudia podieľať na dosiahnutí spoločného cieľa – predĺženia ľudského života. Bola by to vojna z ušľachtilej príčiny, v ktorej môžeme bojovať my všetci.“

Na záver profesor Braunwald ešte raz vyjadril vďačnosť a celá slávnosť sa ukončila príjemným neformálnym stretnutím pri čaši sektu.

MUDr. Milan Luknár
Slovenský ústav srdcových a cievnych chorôb, Bratislava